

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 25 жовтня 2024 р.

**Харків
2024**

УДК 316.05

Л 93

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 8 від 25.10.2024 р.)

Головні редактори:

Панченко С. В., доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П., доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашинік В. О., д-р філос. наук, професор

Вельш Вольфганг, габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О., канд. техн. наук, доцент

Коростельов Є. М., канд. техн. наук, доцент

Лях В. В., д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В., д-р філос. наук, професор

Панченко В. В., канд. техн. наук, доцент

Соломніков І. В., канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В., канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XII Міжнар. наук.- практ. конф. 25 жовтня 2024 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. — Харків: УкрДУЗТ, 2024. — 217 с.

УДК 316.05

*ШИЛЬМАН М. Є., канд. філос. наук, доцент,
Харківській національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна*

БУДЕННІСТЬ САНКЦІОНУЮЧОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Ще у 80-х роках минулого століття Ж. Дельоз констатував, що «репресивні сили не перешкоджають людям виражати себе, вони, навпаки, примушують само-виражатися» [3, с. 177], а інформаційні та комунікаційні мережі є «заздалегідь вготовленими для дегенератів» [там же, с. 238]. Приблизно в той же час Ж. Бодрійяр, визначаючи довершену комунікацію як «середовище відносин, де усі члени повинні перебувати у постійному контакті один з одним, будучи поінформованими про свій стан та стан системи в цілому» [2, с. 12], заявив, що «категоричним імперативом комунікації» є «примусова екстраверсія усього внутрішнього та примусова інтроверсія усього зовнішнього», і в режимі постійного зв'язку це є «нова форма шизофренії» [там же, с. 24].

Майже 40 років потому ми – з «контактами» у смартфонах – живемо у комфорті цієї «дегенеративної шизофренії», яка, однак, давно стала буденністю. Але якщо ретроспективно визначити траєкторію ескалації комунікації, то вона, на наш думку, прямує від *протезу* до *імпланту*. Тобто від того, що можна відчепити від себе (і від чого відчепитися), до того, що уявляємо вже невідчепним.

Із посиланням на С. Жижека, слід погодитися з тим, що вже давно «у розвитку технології комунікації те, що спочатку мало служити засобом, раптово перетворюється на «саму річ» [5, с. 197]. У пошуку прикладу цього «спочатку» доречно віддати належне й Дж. Агамбену: «проблеми політики стають більш прозорими та зрозумілими у контексті їхнього зв'язку з теологічними парадигмами» [1, с. 593]. І далі з огляду на це звернутися до того, що, здається, протилежить комунікації – до *excommunication*, *відлучення* – штатної операції виключення людини зі спільного релігійного життя, її відокремлення від спільноти (*community*) вірян.

Сенс цієї операції осудження-покарання полягає у відключенні від таїнств – засобів доступу до благодаті (без якої, як відомо, є неможливим і спасіння душі), але не в анулюванні церковного членства. І навпаки, відлучення означає таке «мінімальне» членство, де штатні обов'язки слід виконувати, людина залишається підзаконною, але, з іншого боку, вона ж (на невизначений час) є позбавленою права мати-вести спільні справи з іншими. Член церкви як «не-спільна людина» (що тхне оксюмором) – це той, хто мусить докласти зусиль заради «повернення» – переприлучення - себе до *community*, до якої і так

належить. Тобто він є тим, хто опиняється «під санкціями» у межах санкціонованого буття – і це гарно працює за умов того, що спасіння душі (мета), благодать (найцінніше), спільнота-церква (форма-спосіб життя) і людина-як-вірянин – безсумнівні.

Подвійний сенс «санкції» є відомим: це і «схвалення-дозвіл» (яке робить щось дійсним-дієвим), і «штраф-покарання» (примусова міра, що нагадує про заборону нехтування «правилами гри»). Мета цього дозволу-й-покарання є те, щоб «у дві руки» бути вірним лише певному зчленуванню у спільність і стояти на заваді несанкціонованому, де першим є саме «не-членство». За умови того, що community є цінністю, що сповідається усіма, кожний не лише *може* бути «членом суспільства», але й *мусить* його причащатися – через комунікацію з подібними собі.

Сьогодні «(су)спільне ціле» є вже не тим, що твориться через об'єднання одиниць, але поданим і просякнутим «соціальною благодаттю» режимом-форматом, що не припускає їхнього «роз'єднання». Отже, тут задіяна осучаснена – спрощена та кастрована – теологічна фігура членства-належності в моді «соціальної комунікації», яка не слугує суспільній *угоді*, але панує як суцільний *гендель*.

Комунікація жадає та виправдовує «спрощення»; будь-які «складнощі» для неї є зайвими перешкодами. Перефразуючи славетний кантівський вислів, їй можна додати гасло «Комунікуй про що завгодно, але не ускладнюй!». Але більш важливим є те, на що звертає увагу Б.-Ч. Хан: нині ми маємо справу з «комунікацією без спільноти» [4, с. 88]. Вона є технікою-засобом сповідання тої «єдності», яка «(у)являється» через м'яку загрозу відлучення від соціальних таїнств, яким, однак, не передує ніяка community. Соціальні мережі більше схожі на чернечий орден, не об'єднаний спільною справою, але діючий як санкціонований-належний зв'язок-співфігурація членів, де кожний кожному – засіб зв'язку. Отже, це світ комунікації з засобами комунікації, де геть усе, що комунікує, слід називати *засобистостями*.

Зокрема, і «людину», яка, як кажуть, має «залишити слід», щоб, мов, її життя не (про)йшло безслідно, впусту-дарма. Тепер це, здебільшого, «електронний слід», за яким користувача можна відстежувати. «Стежити» означає і бути в курсі того, що діється, і залишати по собі сліди-стежки, тобто бути тим, хто робить стібки, *пристібається* до «соціуму» – цим «стежачи за собою». Отже, у комунікації та через неї виникає те шитво соціального, яке прагне само-визначитися як усьому передуюче.

Сучасна комунікація сприяє «мисленню» (точніше думанню), яке має виходити зі «спільності» як «належного». Але «виходити» містить розвилку: або як усі-однаково *спираючись-на* вести санкціоноване життя, починаючи з себе як

частини-члена (за відсутності) удаваної community; або з раптом-спільниками виходячи-з будь-чого належного, творити себе-іншим на шляху до спільнот прийдешніх.

Отже, нам вирішувати, як рухатися – або йти трактом компетентних конфірмацій своєї прозорості та комунікабельності до «позитивного суспільства», або тинятися шляхами негативності, що заважає комунікації, даючи змогу дійсно мислити.

Бо спільнота створюється виходячи з Раю й обирається виходячи з Єгипту.

Список використаних джерел

1. Agamben G. (2018). *Homo sacer : edizione integrale : 1995-2015*. Quodlibet.
2. Baudrillard J. (1987). *L'autre par lui-même : habilitation*. Editions Galilée. Paris.
3. Deleuze G. (1990). *Pourparlers, 1972-1990*. Les Editions de Minuit. Paris.
4. Han B.-C. (2023). *Die Krise der Narration (Erste Auflage)*. Matthes & Seitz. Berlin.
5. Žižek S. (2006). *The parallax view*. MIT Press. Cambridge, Mass.

ШМОРГУН С. С.,

*викладач вищої категорії, викладач-методист,
Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього
фахового коледжу, м. Лозова, Україна*

ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ В ТЕХНІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ознака високого рівня володіння мовою – це вміння правильно й доречно послуговуватися в усному спілкуванні та на письмі фразеологізмами.

У Концепції мовної освіти України зауважено про потребу частіше використовувати під час викладання власне українську лексику та фразеологізми, у такий спосіб надаючи здобувачам вищої освіти знання про відповідні лінгвістичні форми й синтаксичні конструкції. Насамперед ідеться про ті одиниці, у яких форма, семантика та функціонування суттєво відмінні навіть у споріднених, на перший погляд, мовах. До таких елементів, що є носіями українського колориту, національного менталітету, належать фразеологізми.

Їх вивчення разом із набутими граматичними, фонетичними, лексичними, стилістичними знаннями дає можливість здобувачам засвоїти інформацію з народознавства, пов'язану з історією, культурою, звичаями, традиціями та

Наукове видання

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО,
КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

25 жовтня 2024 р.

Відповідальність за редагування та достовірність інформації несуть автори робіт.

Відповідальний за випуск Толстов І. В.

Підписано до друку 25.10.2024 р.
Умовн. друк. арк. 13,5. Тираж . Замовлення № .

Художнє оформлення Л.І. Мачулін

Свідоцтво про держреєстрацію: сер. ХК №125 від 24.11.2004

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейсбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.